

Kertakäyttömuovidirektiivin 2019/904/EU (ns. SUP-direktiivi)

Kuntatekniikkaliikelaitoksen johtokunta 14.05.2024 § 31
251/02.05.01.05/2024

Valmistelija

Kuntatekniikan päällikkö

Euroopan unionin kertakäyttömuovidirektiivi 2019/904/EU eli SUP-direktiivi on tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutusten vähentämistä koskeva direktiivi. SUP-direktiivin tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja samalla vähentää muovijätteen päätymistä ympäristöön, erityisesti meriympäristöön ja merenrannoille.

SUP (single-use plastics) viittaa kertakäyttömuovituotteisiin. Vaikka yleisesti puhutaan kertakäyttömuovidirektiivistä, niin direktiivi kattaa tiettyjen kertakäyttöisten muovituotteiden ohella myös muita tuotteita.

SUP-direktiivin edellyttämän tuottajan siivouskustannusvastuun piiriin kuuluvat ainoastaan tietyt kertakäyttömuovituotteet. SUP-direktiivissä ei ole määritelty vähimmäisrajaa muovin määrälle tuotteessa. Siten direktiiviä sovelletaan myös niihin tuotteisiin, jotka sisältävät vain pieniä määriä muovia. Muovia sisältämättömät tuotteet eivät kuulu SUP-direktiivin soveltamisalaan.

SUP-direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön jätelailla sekä sen nojalla annetuilla tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla. Jätelain mukainen tuottajien siivouskustannusvastuu on osittain astunut voimaan tiettyjen kertakäyttöisten muovituotteiden osalta vuodesta 2023 alkaen ja laajenee lähivuosina kattamaan kaikki siivouskustannusvastuun piiriin kuuluvat kertakäyttömuovituotteet.

Pirkanmaan ELY-keskus toimii valtakunnallisena tuottajavastuun valvontaviranomaisena koko Manner-Suomen alueella.

Kuntaliiton on antanut 12.10.2023 seuraavan tiedotteen kertakäyttömuovien (SUP) tuottajien siivouskustannusvastuusta:

Kertakäyttömuovidirektiivin (SUP-direktiivi) myötä tuottajavastuu laajenee niin, että tiettyjen kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajat eli valmistajat, maahantuojat tai pakkaajat maksavat kunnille tuotteidensa aiheuttamia roskaamisen siivoamiskustannuksia sekä roskaantumisen ennaltaehkäisemisen eli jätehuollon järjestämisen kustannuksia. Siivouskustannusvastuu koskee kuntien yleisiä alueita.

Siivouskustannusvastuu koskee muovia sisältäviä kertakäyttöisiä:

- elintarvikepakkauksia
- tyhjänä myytäviä juomamukeja
- kosteuspyyhkeitä
- ilmapalloja
- suodattimellisia tupakkatuotteita ja tupakansuodattimia

Lisäksi suodattimellisten tupakkatuotteiden ja tupakansuodattimien tuottajat vastaavat erikseen kustannuksista, joita kunnille aiheutuu tupakkaroskisten hankinnasta sekä tupakkatuotteista aiheutuvan roskaantumisen ehkäisemiseksi toteutettavasta tiedottamisesta.

Siivouskustannusvastuu tulee voimaan eri tuoteryhmien osalta portaittain. Tupakkatuotteiden ja elintarvikepakkausten osalta siivouskustannusvastuu on alkanut 1.1.2023 ja kunnille maksetaan kyseistä vuotta koskevat korvaukset vuonna 2024.

Vuodesta 2025 lähtien siivouskustannusvastuu laajenee kattamaan myös muut SUP-tuotteet. Siivouskustannusvastuun laajuus vaihtelee tuoteryhmäkohtaisesti. Tiettyjen tuoteryhmien tuottajat vastaavat ainoastaan roskaantumisen siivoamisen kustannuksista, kun taas jotkut tuottajat vastaavat sekä roskaantumisen ennaltaehkäisemisen kustannuksista sekä roskaantumisen siivoamisen kustannuksista.

Kuntien tulee raportoida kustannustiedot vuosittain

Saadakseen korvauksia tuottajilta siivous- ja jätehuoltokustannuksista sekä tupakkaroskisten hankkimis- ja käyttö- sekä neuvonta- ja tiedotuskustannuksista, kunnan tulee ilmoittaa jätelaisissa säädetyt tiedot vuosittain toukokuun loppuun mennessä Pirkanmaan ELY-keskukselle. Raportoinnissa kuntien tulee erotella yleisten alueidensa puhtaanapitokustannukset seuraavasti:

1. roskaantumisen ehkäisemiseksi järjestetyn jätteen keräyksen, kuljetuksen ja käsittelyn kustannukset;
2. roskaantumisen siivoamisesta aiheutuneet siivous-, kuljetus- ja käsittelykustannukset;
3. erillisistä tupakkaroskisten hankinnasta ja käytöstä aiheutuneet kustannukset sekä
4. tupakkatuotteiden aiheuttaman roskaantumisen ehkäisemiseen liittyvästä tiedotuksesta ja neuvonnasta aiheutuneet kustannukset.

Keräyskustannukset sisältävät keräystyöstä julkisiin järjestelmiin sekä sen keräysinfrastrukturaan aiheutuneet kustannukset.

Ensimmäisen kerran kuntien tulee ilmoittaa maksatustiedot ja kustannuksensa vuoden 2024 toukokuun loppuun mennessä. Siirtymäkautena 2023–2025 käytetään kuitenkin kuntien kokonaiskustannuksen perusteena erikseen asetuksella säädettyä kiinteää kustannusperustetta. Siirtymäaikana kunnan on mahdollista saada korvauksia vuosien 2023 ja 2024 kustannuksista noin 1,6 euroa asukasta kohden sekä vuoden 2025 kustannuksista noin 2 euroa asukasta kohden. Tämän lisäksi kunta voi saada korvauksia tekemistään erillisistä tupakkaroskisinvestoinneista ja tupakkatuotteiden roskaantumisen ehkäisyyn laatimastaan tiedotuksesta.

Vaikka siirtymäkauden ajan korvaukset maksetaan asukasluvun perusteella, tulee kunnan pyrkiä ilmoittamaan todelliset kustannukset parhaan käytettävissä olevan tiedon mukaan. Tiedot ovat tärkeä ilmoittaa, koska niiden perusteella saadaan tietoa todellisista siivouskustannuksista ja voidaan tehdä arvioita toimitettujen tietojen vertailtavuudesta eri kuntien välillä.

Tupakkaroskisten hankinta- ja käyttökustannukset sekä tupakantumppien aiheuttaman roskaantumisen ehkäisemistä koskevan neuvonnan kustannukset ilmoitetaan todellisten aiheutuneiden kustannusten mukaisesti ilman siirtymäaikaa. Näihin ei sovelleta siirtymäajan erillistä kiinteää kustannusperustetta, vaan nämä kustannukset tuottajien tulee

korvata todellisten aiheutuneiden kustannusten mukaan heti vuoden 2023 aikana tehdyistä investoinneista lukien.

Vuodesta 2026 lukien kustannusperusteessa siirrytään todellisiin kustannuksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kuntien tulee valmistautua yleisten alueiden puhtaanapitokustannusten kustannusseurantaan hyvissä ajoin. Oikeat ja todelliset kustannusseurantatiedot ovat edellytys tuottajien maksamien korvausten saamiselle vuoden 2026 alusta lukien.

Kuntien tulee myös huomioida, että valtioneuvoston asetuksessa eräistä muovituotteista, 1318/2022 ("SUP-asetus") edellytetään, että kunnassa tulee olla asetuksen vaatima vähimmäismäärä tupakantumpeille tarkoitettuja jäteastioita. SUP-asetuksen mukaan kunnan on järjestettävä tumppien keräysastioita yleisille alueille siten, että:

- 1.1.2024 keräysastioita on yksi 900:aa asukasta kohden;
- 1.1.2025 keräysastioita on yksi 600:aa asukasta kohden;
- 1.1.2026 keräysastioita on yksi 300:aa asukasta kohden.

Kuntien tulee huolehtia siitä, että se ilmoittaa tiedot viimeistään 31.5. Pirkanmaan ELY-keskukselle, sillä tietojen ilmoittaminen on lainsäädännön asettama edellytys korvausten saamiselle. Mikäli kunta ei ole ilmoittanut tietoja määräaikaan mennessä, se ei voi saada kyseisen vuoden korvauksia. Pirkanmaan ELY-keskus ei tule erikseen muistuttamaan vuosittain kustannustietojen lähettämisestä.

Lieksan kaupunki valmistelee SUP-direktiivin edellyttämää kustannuserittelyä ja raportointia.

Esittelijä	Kuntatekniikan päällikkö
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.
Lisätietoja	Kuntatekniikan päällikkö Ritva Patja, p. 040 1044 704, sähköposti ritva.patja(at)lieksa.fi